

ВІДГУК

**офіційного опонента на дисертаційну роботу
Тростянської Карини Миколаївни «Моделювання
оцінювання в управлінні репутаційним ризиком
підприємств-посередників», подану до спеціалізованої ради
Д 44.877.02 у ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет
економіки і торгівлі» Міністерства освіти і науки України
на здобуття наукового ступеня кандидата економічних
наук за спеціальністю 08.00.11 – математичні методи,
моделі та інформаційні технології в економіці**

Вивчення дисертації здобувача, автореферату та опублікованих праць за темою дисертаційної роботи, дає підстави для розгорнутої характеристики основних результатів авторського дослідження та визначення її відповідності вимогам і критеріям, які викладені у “Порядку присудження наукових ступенів”.

1. Актуальність теми дисертації

Важливу роль у створенні ціннісної пропозиції, надійному й економічному забезпеченні споживачів продукцією та високому рівні якості їх обслуговування можуть відігравати підприємства, що здійснюють посередницьку діяльність. Але нерідко відношення до посередників має низький ступінь лояльності або навіть є негативним; постачальники прагнуть до «прямих» продажів, а споживачі стають здебільше обізнаними, висловлюють і поширюють власну або спільну оцінку. При цьому оцінювання підприємства споживачами може суттєво відрізнятись від уявлення самого підприємства про те, яким чином воно здійснюється. Конкурентна боротьба між багатьма посередниками загострюється. Тому в сучасних умовах господарювання від керівництва цих підприємств вимагається посилена увага як до цінових, так і до нецінових складових його

ВНЗ Укоопспілки «ПУЕТ»	
Вхідний № 27-21/14	
«17» січня	2017р.
Кількість аркушів	
основн. докум.	10 додат.

конкурентоспроможності, зокрема, ділової репутації. Адже погіршення ділової репутації призводить до втрати частки ринку, скорочення клієнтської бази, значних збитків та, як наслідок, до згортання діяльності. За таких обставин визначення та прогнозування рівня репутаційного ризику підприємства-посередника є важливим управлінським завданням.

Наразі репутаційний ризик підприємства-посередника є одним з найменш досліджених видів ризику. При існуючій розмитості у поглядах фахівців на сутність та причини виникнення репутаційного ризику чіткі критерії його якісної та кількісної оцінки залишаються недостатньо розробленими. Це перешкоджає впровадженню адекватних економіко-математичних моделей у процес прийняття управлінських рішень щодо зниження його рівня.

Розробка нових концептуальних підходів та методів оцінювання рівня репутаційного ризику підприємства-посередника з використанням сучасного математичного апарату дасть змогу підвищити якість та обґрунтованість управлінських рішень при управлінні цим видом ризику. Отже, тема дисертації Тростянської К. М., що присвячена розв'язанню проблеми оцінювання репутаційного ризику для управління ним у діяльності підприємства-посередника, є актуальною.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Актуальність теми дослідження і доцільність його результатів підтверджено виконанням дисертаційної роботи у відповідності до планів науково-дослідних робіт Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара «Стратегічні складові фінансової стійкості та безпеки банківської системи та фінансових ринків України» (номер державної реєстрації 0113U001269, 2013–2015 рр.).

У межах вказаної теми дисертантом розроблено концепцію моделювання оцінювання та управління репутаційним ризиком підприємства-посередника,

вдосконалено методику оцінювання керівним складом рівня репутаційного ризику підприємства-посередника.

3. Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Ознайомлення з дисертацією дає підстави для висновку про достатність обсягу і глибини дослідження для отримання наукових результатів. Основні наукові положення, висновки та рекомендації в дисертаційній роботі є достатньо обґрунтованими та несуть в собі наукову новизну і практичну значимість.

По-перше, в роботі чітко визначено об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження. Разом вони дозволяють точно окреслити поле дослідження. По-друге, перелік і зміст сформульованих завдань є структурно й логічно узгодженим, достатнім для розкриття та досягнення поставленої мети. До того ж, завдання дослідження логічно взаємопов'язані з науковими результатами і висновками дисертації. По-третє, ступінь обґрунтованості сформульованих наукових положень, висновків і рекомендацій підтверджується використанням широкої джерельної бази за темою дисертації. Ця база містить: нормативно-правові документи вітчизняного походження; статистично-довідкову інформацію; матеріали численної наукової періодики; інтернет-джерела.

Наукові положення, висновки та рекомендації, викладені в дисертації, базуються на глибокому теоретичному аналізі та систематизації наукових праць з проблем управління репутаційним ризиком підприємства-посередника в контексті побудови економіко-математичної моделі оцінювання рівня репутаційного ризику. Сформульована автором концепція моделювання оцінювання в управлінні репутаційним ризиком підприємства-посередника ґрунтується на критичному аналізі існуючих інструментів моделювання. Інші здобуті дисертантом прикладні розробки також свідчать

про його широку та глибоку обізнаність з науковими працями вітчизняних і зарубіжних вчених.

Нарешті, слід зазначити, що обґрунтованість наукових результатів, положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційній роботі, забезпечена коректним використанням автором в роботі сучасного інструментарію економіко-математичного моделювання та програмного забезпечення. Зокрема, у вирішенні поставлених у дисертації завдань автором використано методи: зростаючих пірамідальних мереж, метод відношень подібності теорії розпізнавання образів; математичний апарат теорії графів та когнітивного моделювання; імпульсного моделювання, сценарного аналізу, експрес-опитування; метод нечіткої логіки.

Економічна значущість зазначених в роботі управлінських проблем і твердження щодо можливих напрямків їх вирішення доведено за допомогою статистичного аналізу даних державних органів, інтернет-джерел щодо розкриття інформації на фондовому ринку й управлінської звітності підприємств. Дослідження охоплюють тривалий період часу та відповідають законодавчим і нормативним актам з найважливіших питань діяльності посередницьких підприємств.

Достовірність основних висновків і результатів обумовлена ретельним теоретико-практичним дослідженням зазначеного в дисертаційній роботі проблемного поля. Підтверджена аналітично-логічним виводом з цього дослідження та проведеними експериментальними розрахунками за реальними даними, впровадженням отриманих наукових результатів в управлінські функції з оцінки репутаційного ризику та з планування дій для його зменшення до цільового рівня на підприємствах оптової торгівлі та банківської сфери: ТОВ ВТК «Промтехкомплект», АКБ «Індустріалбанк», ТОВ «Губернія-2009». Більш того, вірогідність положень підтверджується участю в науково-дослідних роботах навчальної установи (Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара), а також публікацією матеріалів дослідження у відкритому друці.

4. Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях

За результатами цього дослідження опубліковано 19 наукових праць загальним обсягом 6,7 д.а., з них: 8 статей належать авторові особисто й опубліковані в наукових фахових виданнях України, з яких 5 включені до міжнародних наукометричних баз, а 1 є електронним науковим виданням; 1 стаття віднесена до інших видань; 10 публікацій, включених до матеріалів всеукраїнської та міжнародних науково-практичних конференцій.

Зазначені публікації в повній мірі відображають зміст теоретичного, прикладного і практичного дослідження, викладеного в представленій дисертаційній роботі.

5. Наукова новизна, теоретична цінність і практична значущість дисертації

У дисертаційній роботі поставлено та вирішено актуальне науково-практичне завдання щодо розробки концептуальних підходів, моделей і методів оцінювання репутаційного ризику підприємства-посередника та використання цих оцінок в управлінні його діяльністю й формуванні ділової репутації з метою зміцнення ринкової позиції та покращення фінансово-економічних результатів.

Виконана дисертаційна робота містить елементи наукової новизни та оригінальний підхід до реалізації мети дослідження.

В роботі систематизовані основні підходи до визначення репутаційного ризику підприємства як економічної категорії, встановлено їх неоднозначність та проведено групування відповідно до існуючих поглядів на причини виникнення репутаційного ризику наступним чином: 1) психологічний, 2) конфліктний, 3) корпоративний, 4) інформаційний (с. 20 – 21).

На основі обґрунтовано підбраного різноманітного методологічного апарату автор *вперше сформував* концепцію моделювання оцінювання в управлінні репутаційним ризиком підприємства-посередника, що забезпечила системність в організації дослідження та сприяла розв'язанню поставлених завдань (с. 41 – 54). Цінність запропонованої концепції моделювання полягає в можливості її застосування для вирішення завдань у інших слабоструктурованих предметних областях.

В роботі подано узагальнююче визначення економічної категорії «репутаційний ризик підприємства-посередника» як ризику «потенційних фінансових втрат капіталу та доходу підприємства-посередника, зменшення спроможності проводити діяльність внаслідок погіршення ділової репутації, спричиненого негативним сприйняттям клієнтами, контрагентами, акціонерами та іншими зацікавленими особами практики ведення діяльності, її результатів та окремих подій, пов'язаних з підприємством-посередником» (с. 72). Підходи, застосовані автором, дозволили усунути суб'єктивізм та багатоваріантність існуючих визначень репутаційного ризику.

Застосований автором методичний підхід до визначення факторів впливу на рівень репутаційного ризику підприємства-посередника, який базується на методі подібності теорії розпізнавання образів, дозволив виявити нове знання про природу репутаційного ризику (с. 61 – 78), що є основою ефективних впливових управлінських рішень щодо зменшення ризику.

Значну практичну цінність має запропонований в роботі модельний інструментарій оцінки репутаційного ризику, який забезпечує комплексний та більш об'єктивний порівняно до існуючих підхід в оцінюванні та управлінні репутаційним ризиком та надає можливість за рахунок імпульсного моделювання цільових станів репутаційного ризику оцінити результати керуючих дій (с. 85 – 91).

Ще одним важливим здобутком автора є визначення контурів управління та груп управлінських впливів, що базуються на методології

системного аналізу та когнітивного моделювання і дозволяють організовувати управління репутаційним ризиком та комплексно визначати характер управлінських впливів (с. 99).

Розроблені автором методика оцінювання рівня репутаційного ризику підприємства-посередника, когнітивна модель оцінювання репутаційного ризику підприємства-посередника, структурно-функціональна модель управління репутаційним ризиком підприємства-посередника були впроваджені у діяльність підприємств ТОВ ВТК «Промтехкомплект» (акт № 0423-1 від 23.04.2015 р.); АКБ «Індустріалбанк» (акт № 363 від 15.05.2015 р.); ТОВ «Губернія-2009» (акт б.н. від 21.09.2015 р.), що підтвердило їх практичну значущість.

Окремі теоретичні положення та практичні розробки, представлені у дисертації, використовуються для методичного забезпечення навчального процесу у Дніпропетровському національному університеті імені Олеся Гончара при викладанні дисциплін «Банківський нагляд», «Конкурентоспроможність фінансово-кредитних установ», «Економіко-математичні методи у банківському менеджменті», «Управління банківськими ризиками» (акт б.н. від 12.11.2015 р.).

Отже, наукова новизна та теоретична й практична значущість отриманих у дисертаційній роботі результатів, сформульованих висновків і наданих рекомендацій не викликає сумнівів.

6. Відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків, містить 27 рисунків і 18 таблиць, викладена на 162 сторінках основного тексту. Список використаних джерел налічує 186 найменування. Роботу викладено в науковому стилі, а її зміст характеризується чіткою логічною послідовністю.

Зміст автореферату повністю відповідає змісту дисертаційної роботи й стисло висвітлює основні положення та результати дослідження, забезпечує

ідентичність висновків і пропозицій. За авторефератом можна зробити оцінку науково-практичної значимості результатів дослідження і встановити недоліки.

Отже, оформлення дисертації й автореферату здійснено відповідно до Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника. Дисертація та автореферат відповідають вимогам, що пред'являються до кандидатських дисертацій за спеціальністю 08.00.11 – математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці.

7. Дискусійні положення та зауваження щодо дисертації

Позитивно оцінюючи рівень наукових і методичних положень, обґрунтованість наукових висновків та пропозицій, необхідно відзначити дискусійний характер деяких положень та висловити зауваження. Зокрема:

1. Судячи з переліку показників оцінки концептів розробленої когнітивної моделі (с. 85), при оцінюванні репутаційного ризику увагу автора зосереджено на внутрішніх аспектах репутаційного ризику підприємства-посередника, в той час як зовнішні задіяні в меншій мірі. Оскільки ділова репутація підприємства, зокрема підприємства-посередника, є його зовнішньою характеристикою, вважаю, що такий підхід обмежує адекватність створеної автором моделі оцінювання.

2. Автор застосовує єдиний підхід до оцінювання репутаційного ризику підприємств-посередників, залишаючи поза увагою існуючі істотні відмінності у специфіці та масштабі їх діяльності. Запропонована методика оцінювання концептів моделі не враховує специфіку підприємств-посередників за видами діяльності, а отже, точність оцінювання є сумнівною.

3. На с.85 наведено перелік показників оцінки концептів когнітивної моделі у кількості 14. Далі на с. 89 автор наводить методичний підхід до визначення рівня репутаційного ризику підприємства-посередника (RR). В описі когнітивної моделі (с. 91) зазначено, що кількість концептів моделі 15, і

це демонструє рис.2.3. Слід було вказати, що п'ятнадцятий концепт моделі – це репутаційний ризик (RR); цей момент не є очевидним з математичного запису моделі (с. 91) та потребує пояснення в тексті роботи.

4. В роботі множина термінів предметної області «Репутаційний ризик підприємства-посередника» (с. 66) та множина концептів когнітивної моделі (с. 81) мають однакове позначення V. Для більш чіткого викладення змісту побудованої моделі оцінювання репутаційного ризику слід було ввести для множини концептів когнітивної моделі інше умовне позначення, що відокремило би множину термінів від множини концептів.

5. При апробації когнітивної моделі оцінювання репутаційного ризику (п.3.1 та 3.2) автором запропоновано сценарії управління за поодинокими концептами моделі та за окремими контурами управління. Можливість поєднання керуючих впливів за окремими контурами залишилася нерозглянутою, що обмежило перелік запропонованих керівництву підприємств заходів з реагування на стан репутаційного ризику.

Проте висловлені зауваження та побажання жодним чином не зменшують наукові здобутки автора та не впливають на загальну позитивну оцінку виконаного дослідження.

8. Загальні висновки і оцінка дисертації

Дисертація за своїм змістом, основними науковими положеннями, висновками та практичними рекомендаціями є завершеною науковою працею. За структурою, обсягом та оформленням дисертація відповідає поставленим вимогам до кандидатських дисертацій.

Тема та зміст дисертації повністю відповідає спеціальності 08.00.11 – математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці.

Виклад матеріалу дисертації подається обґрунтовано, розділи дисертаційної роботи взаємопов'язані між собою, висновки й пропозиції випливають зі змісту дисертації. Робота здійснена на достатньому теоретико-методологічному та науковому рівні, є оригінальною та самостійною.

Оцінюючи наукові результати в дисертаційній роботі К.М. Тростянської в цілому, слід зазначити, що мета дослідження досягнута, а поставлені завдання є вирішеними.

Основні теоретичні положення і практичні результати дисертаційної роботи достатньо повно викладені у 19 наукових працях загальним обсягом 6,7 друк. арк., з яких особисто автору належать 6,6 друк. арк. Ознайомлення зі змістом наукових праць дає підстави для висновку про повноту відображення в них основних положень та результатів дисертації. Наукові положення, висновки та рекомендації, що сформульовані в роботі, викладені в авторефераті, який за своїм змістом відповідає дисертації. Кількість, обсяг та зміст друкованих праць надають авторові право публічного захисту дисертації.

Вважаю, що представлена до захисту дисертаційна робота «Моделювання оцінювання в управлінні репутаційним ризиком підприємств-посередників» відповідає пп. 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», а її автор – Тростянська Карина Миколаївна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.11 – математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці.

Офіційний опонент:

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри бізнес-статистики та
економічної кібернетики

Донецького національного університету
імені Василя Стуса (м. Вінниця)

В.М. Кравченко

В.М. Кравченко

